

Hemelwater- en droogteplan Stad Gent

Reactie op advies Minaraad

09/01/25

Nota

Entiteit

Departement Stedelijke Ontwikkeling

Contactpersoon

Kato De Roos

a. Inleiding

Deze nota vormt een reactie op het advies van de Adviesraad voor Milieu en Natuur Gent (Minaraad), uitgebracht op 22 april 2025 over het hemelwater- en droogteplan. Dit plan werd in september 2024 goedgekeurd door de gemeenteraad. Het advies werd gericht aan burgemeester Mathias De Clercq, schepen Filip Watteeuw, schepen Joris Vandenbroucke en schepen Bram Van Braeckvelt.

b. Reactie op advies

a. Algemeen

(p.3) - We danken de Minaraad voor de positieve beoordeling van het hemelwater- en droogteplan. We appreciëren het dat de raad de inspanningen erkent die geleverd zijn om tot een gedragen en geïntegreerd plan te komen. De samenwerking tussen verschillende stadsdiensten én externe partners was inderdaad cruciaal om tot een breed gedragen visie en een helder overzicht van de uitdagingen en opportuniteiten te komen.

We nemen de opmerking van de Minaraad ter harte dat zij graag eerder als klankbord was betrokken tijdens de opmaak van het hemelwater- en droogteplan. Bij de verdere uitwerking en implementatie van het plan (o.a. prioritering) zullen we de Minaraad dan ook actief blijven betrekken, zodat hun expertise maximaal kan worden meegenomen in de vervolgstappen.

b. Basisprincipes van de visie

(p.4) - We onderschrijven de bedenking van de Minaraad omtrent het gebruik van de watersysteemkaart. Zie ook paragraaf 5.3.4.1 op p. 193 en paragraaf 6.1.1 op p.199 in het hemelwater- en droogteplan.

c. Doelstellingen

(p.5) - Alle acties die uit het hemelwater- en droogteplan voortvloeien, zullen in overeenstemming zijn met de ambities van het bestuursakkoord.

d. Hemelwaterneutraal

(p.5) - We nemen de aanbeveling van de Minaraad om samenwerking buiten de projectgrens — zowel privé als openbaar — mogelijk te maken binnen hemelwaterneutraliteit mee in de verdere verfijning van het principe. Deze benadering kan inderdaad kansen bieden om regenwater bovengronds en landschappelijk geïntegreerd op te vangen, en om investeringen in ondergrondse hemelwaterriolen te beperken.

Tegelijk willen we benadrukken dat dit principe niet mag leiden tot het afwentelen van de infiltratie- en/of bufferopgave op het openbaar domein. Het blijft essentieel dat ook binnen het eigen project maximale inspanningen worden geleverd, zodat samenwerking geen vrijgeleide wordt voor bijkomende verharding.

Farys wordt systematisch betrokken bij nieuwe ontwikkelingen en grote projecten en onderschrijft dezelfde visie.

Wat betreft projecten op het openbaar domein: onze integrale heraanlegprojecten worden standaard hydraulisch doorgerekend. In het stedelijk gebied is het zelden haalbaar om hemelwaterneutraliteit te realiseren op openbaar domein (defacto grotendeels functionele verharding) (vb. straten in historisch centrum). Er moet telkens een afweging worden gemaakt met andere beleidsdoelstellingen, zoals o.a. integrale toegankelijkheid, duurzame mobiliteit en ruimtelijke kwaliteit.

Wat betreft projecten van het Vlaams Gewest: we zetten actief in op samenwerking en sporen andere overheden aan om onze ambities rond hemelwaterbeheer mee te ondersteunen. De eindverantwoordelijkheid voor deze projecten ligt echter bij de overheden zelf.

e. RUP Blauw

(p.6) - De reflex om water als leidend principe mee te nemen in planprocessen en projecten is ondertussen meer en meer ingeburgerd (vb. Arsenaalsite, The Loop, Sint-Bernadettewijk...). Het ecohydrologisch vooronderzoek vormt daarbij het instrument, met onder meer grondboringen, infiltratiemetingen, grondwaterpeilmetingen en andere relevante (desktop)analyses.

Betreft de aanbeveling rond zandruigen: binnen het project Rewild The City wordt een *No Net Land Take*-model ontwikkeld dat in kaart brengt waar bijkomende landinname (zoals bebouwing of verharding) het minst wenselijk is, en waar open ruimte prioritair behouden moet blijven. Het watersysteem wordt daarbij meegenomen als afwegingscriterium.

Betreft pleidooi voor een RUP Blauw: De situatie in en rond Gent is complex met veel verspreide bebouwing en onbebouwde restpercelen. Ook is de beschikbare info over de overstromingsgevoeligheid soms niet volledig of onnauwkeurig. Dit onderzoek is al globaal en gedeeltelijk gebeurd voor de bebouwde woonpercelen in overstromingsgevoelig gebied. Het onderzoek dient verder uitgebreid te worden naar de andere bestemmingscategorieën. Ook dient dit verder verfijnd te worden (naar overstromingsrisico, -frequentie, alternatieven...) en dienen de financiële gevolgen (planschade...) in beeld gebracht te worden. Om bebouwing in overstromingsgevoelige gebieden te weren bestaat nu ook de mogelijkheid dat de Vlaamse regering gebieden aanduidt als WORG (watergevoelig openruimtegebied). Er is eerst verder onderzoek en overleg nodig vooraleer een instrumentafweging gemaakt kan worden wat per watergevoelig perceel de meest optimale oplossing is. Bij de lopende gebiedsgerichte planningsprocessen (RUP's) wordt de waterproblematiek nu ook al systematisch meegenomen.

Betreft integratie visienota Stadsbouwmeester programmawerking GKA: De programmawerking zoals voorgesteld in de visienota blijft leidend bij de uitwerking van de GKA's. De visie van het hemelwater- en droogteplan wordt hierbij vanzelfsprekend meegenomen; het gaat hierbij niet om tegenstellingen, maar om complementen.

f. Veel acties

(p.6) - Net zoals vandaag blijven we actief samenwerken met organisaties die rond de thema's van het hemelwater- en droogteplan werken, zoals Breekijzer, Waterland, Natuurpunt, GMF en anderen. We waarderen hun expertise en inzet, en blijven hen betrekken bij de relevante stappen in de uitvoering van het plan.

b.f.1. Gebiedsdekkend actieplan

(p.6) - We streven naar een ambitieuze uitrol van zowel het gebiedsdekkend als het gebiedsspecifiek actieplan. Beleidsmatige acties en terreinrealisaties vullen elkaar aan en zijn beide nodig om structurele verandering te realiseren. Waar mogelijk zetten we in op projectmatige uitvoering met zichtbare impact op het terrein.

(p.6) - betreft actie 1 - Peilgestuurde bemaling werd reeds vanaf augustus 2022 door Stad Gent opgelegd in de bijzondere voorwaarden bij de vergunningen van bemalingsprojecten. Eerst gebeurde dit enkel voor grotere bemalingen en sinds het voorjaar van 2023 voor alle bemalingsprojecten die voldeden aan bepaalde criteria (alle klasse 1 en 2 bemalingsprojecten; klasse 3 bemalingsprojecten > 10000m³ of > 21 dagen; alle bemalingen i.h.k.v. rioleringswerken met uitzondering van hoogdringende bemalingen (bv. voor breuken in de leiding); en alle aanvragen voor bemalingsprojecten met een invloedstraal tot in matig tot zeer kwetsbaar gebied voor verdroging). Sinds 8 april 2025 is deze verplichting opgelegd via de aangepaste Vlaamse wetgeving, de zogenaamde 'Grondwatertrein' en dus niet meer via de bijzondere voorwaarden en dit voor alle ingedeelde bemalingen. Daarnaast werd de analyse van de droogtestudie het jaarlijks opgepompt volume grondwater ten gevolge van permanente bemalingen begroot op circa 505.000 m³ per jaar. Op basis hiervan werd prioriteit gegeven aan het nemen van maatregelen om de debieten van tijdelijke bemalingen, goed voor zo'n 4 miljoen m³ op jaarbasis, te verminderen. Met het opvolgen van wijzigingen in bemalingsdebieten en een goede afweging tussen effectiviteit van mogelijke maatregelen kan dit in de toekomst herbekeken worden. Dit is onderdeel van actie 1.

(p.7) - betreft actie 7 - Zowel de Groendienst als de Dienst Wegen, Bruggen en Waterlopen kregen reeds een rondleiding van Stad Antwerpen op het project Gedempte Zuiderdokken. Tijdens dit bezoek werden ook de technische details toegelicht en meegenomen als inspiratie. Naast de bestaande collectieve hemelwaterputten in Oostakkerdorp, Zandberg, het Beluik aan de Heernislaan en Ekkergergem, zijn er momenteel bijkomende projecten in ontwerp, waaronder het Appelbrugparkje, het Bloemekenspark, het Citadelpark en de Justus Lipsiusstraat. We blijven deze piste actief verder onderzoeken en toepassen waar dit ruimtelijk en technisch haalbaar is.

(p.7) - betreft actie 13 - Zie reactie onder e RUP Blauw.

(p.7) - betreft actie 17 - Het Departement Facility Management voerde in het kader van de prestatienota voor klimaatadaptieve stadsgebouwen en haar meerjarenplanning een screening uit van een groot aandeel van het bestaande patrimonium nl. 25% van de bruikbare vloeroppervlakte. Daarbij werd onderzocht hoe voor deze gebouwen voldaan kan worden aan de hemelwaterverordening en waar mogelijkheden bestaan voor het hergebruik van regenwater, onder

andere via collectieve hemelwaterputten. De effectieve investeringen zullen worden afgestemd op de gemaakte keuzes in de meerjarenplanning en de technische haalbaarheid per locatie.

(p.7) – betreft actie 31 – Farys onderschrijft de vraag van de Minaraad en is dit intern aan het opstarten. Een gebiedsdekkende inventarisatie is niet mogelijk, doch op basis van beschikbare informatie kunnen de grootste risicogebieden in kaart gebracht worden. Dit kan dan ook meegenomen worden in de prioritering van de projecten.

b.f.2. Gebiedsspecifiek actieplan

(p.8) - Het actieplan wordt als een levend document beschouwd, dat aangepast wordt op basis van voortschrijdend inzicht. Een jaar na goedkeuring merken we dat de prioriteit van bepaalde acties verschuift: sommige acties zijn inmiddels uitgevoerd, andere zijn ingepland voor uitvoering, terwijl opnieuw andere (tijdelijk) op een lager pitje staan ingevolge nieuwe beleidskeuzes of veranderende omstandigheden. Bij elke voortgangsrapportage worden de acties geëvalueerd op hun relevantie en haalbaarheid en afstemming met de visie van het HWDP. Zo zorgen we ervoor dat het plan dynamisch blijft en inspeelt op actuele noden, inzichten en beschikbare middelen.

(p.8) – betreft HWDP haven en deelzone Kanaaldorpen - De opmerking van de Minaraad over de relatie tussen de watersystemen van de zone Kanaaldorpen en de Gentse haven is terecht. We erkennen dat de inhoudelijke afstemming tussen deze zones verder kan worden versterkt. De gemeenteraad heeft in 2024 kennis genomen van het HWDP van North Sea Port, vergezeld van een gecoördineerd stedelijk advies (zie [besluit gemeenteraad](#)). In dit advies wordt o.a. ingegaan op het belang van de koppelingsgebieden:

‘Voor heel wat koppelingsgebieden in de Gentse Kanaalzone is ondertussen een inrichtingsplan opgemaakt, en er zijn ook al enkele gerealiseerd. Aandachtspunt hierbij is wel dat de plannen op basis van de toen geldende kennis over klimaatverandering zijn opgesteld. Vandaag weten we inmiddels meer over de omvang van de wateroverlastproblematiek en zijn ook waterkwaliteit en droogte veel meer in beeld. Het spreekt voor zich dat bij de ontwikkeling van nieuwe koppelingsgebieden deze aspecten worden meegenomen – maar we onderstrepen ook het belang om de inzet van de bestaande, gerealiseerde koppelingsgebieden voor de toenemende nood aan ruimte voor water te onderzoeken zonder dat de doelstellingen van de koppelingsgebieden worden gehypothekeerd.’

(p.8) – betreft afwatering en vernatting in de sportcluster en Gentbrugse Meersen – De afwatering van de E17 is volledig gescheiden van de sportcluster. De afwatering van de E17 verloopt via een langsgracht met uiteindelijk een uitwateringsconstructie op de Schelde aan de Nederbrugstraat. Het water van de sportcluster loopt via een wadi naar een afwateringsgracht om dan over te lopen in de Gentbrugse meersen (afwatering via de E17-langsgracht laat AWV niet toe). In het inrichtingsplan van de Gentbrugse meersen is de realisatie van bijkomende rietoevers voorzien op de gracht die volgt op de sportcluster. Bijkomende waterzuivering op de site van de sportcluster kan zeker een bijkomende een meerwaarde zijn.

g. Algemene opmerkingen rond overstromingsproblematiek van Toeristische Leie en bij uitbreiding voor het hele grondgebied van de Stad Gent

b.g.1. Brongerichte maatregelen

(p.8) – betreft schotten en terugslagkleppen – De terugslagkleppen en schotten zijn geïnventariseerd door Farys en zijn bijgevolg bekend bij de Dienst Wegen, Bruggen en Waterlopen. Afhankelijk van de beheerder beschikken Farys, De Vlaamse Waterweg, de brandweer of de Watering der Assels over de benodigde sleutels om toegang te krijgen tot deze infrastructuur. We nemen de suggestie om de bestaande informatie waar mogelijk verder te actualiseren en te structureren mee.

(p.8) – betreft coördinatie en communicatie - We onderschrijven het belang van een gecentraliseerd bedieningsplan en communicatieplan voor noodsituaties. Daarom zullen we een stedelijk Bijzonder Nood- en Interventieplan (BNIP) voor wateroverlast opmaken. Hierbij bouwen we verder op het bestaande provinciale kader. In het HWDP is dit opgenomen onder actie 5. De verantwoordelijkheid voor de grotere regelstructuren en vaarwegen ligt bij De Vlaamse Waterweg en de gouverneur, die instaat voor de coördinatie bij bovenlokale rampen en noodsituaties. De overstromingsproblematiek van de toeristische Leie en bij uitbreiding van het grondgebied van de stad Gent, beperkt zich niet tot de gemeentelijke grenzen en vraagt een overkoepelende, bovenlokale aanpak. Tegelijk wijzen we erop dat het opstellen van een eenduidige en volledig sluitende flowchart voor de bediening van alle terugslagkleppen en schotten niet evident is. Deze infrastructuur wordt momenteel volledig manueel bediend, zonder automatische aansturing. Daardoor is de werking sterk contextafhankelijk en afhankelijk van de specifieke situatie ter plaatse.

(p.9) – betreft controle en remediërende acties - We nemen de suggestie mee.

b.g.2. Onderzoeken van extra ruimte voor wateropvang

(p.9) - Stad Gent onderschrijft volledig het belang van extra ruimte voor wateropvang zoals buffergebieden, retentiebekkens, alluviale bossen en andere vormen van groene buffering. In lijn met actie 2 uit het Vlaams adviesrapport Weerbaar Waterland, pleit Stad Gent voor een geïntegreerd en adaptief actieprogramma voor het Leiebekken (én Bovenscheldebekken én Moervaartvallei), met een duidelijke uitvoeringsgerichte taakstelling.

De stad volgt de initiatieven van de Vlaamse overheid en waterloopbeheerders actief op — onder andere via de bekkenwerking, het strategisch overleg met De Vlaamse Waterweg, de evaluatiemomenten met de gouverneur naar aanleiding van overstromingsgebeurtenissen, en de deelname aan de klankbordgroep Vlaamse waterzekerheidsdoelstellingen.

We benadrukken daarbij dat zowel de Leievallei als de Bovenscheldevallei zich ver buiten de stadsgrenzen uitstrekken. De veiligheid van Gent hangt in grote mate af van maatregelen die stroomopwaarts genomen worden.

Concreet onderzoek naar bijkomende buffergebieden heeft voor Stad Gent enkel zin binnen zo'n bovenlokale visie en samenwerking. We leveren daarom graag een positieve en constructieve bijdrage aan de verdere uitwerking van deze initiatieven.

b.g.3. Betere kaartlegging van overstromingsrisico's

(p.9) - De hoogte van dorpels speelt inderdaad een rol bij het inschatten van het overstromingsrisico op gebouwniveau. Een volledige registratie van alle dorpelhoogtes op privaat domein is echter praktisch niet haalbaar. Vanuit Stad Gent zetten we wél in op algemene communicatie en sensibilisering rond overstromingsveilig bouwen en verbouwen.

b.g.4. Noodplanning bij dreigend stijgend peil van de Toeristische Leie

(p.9) - betreft coördinatie met Nederland - We onderschrijven het belang van formele afspraken en nauwe samenwerking met Nederland. De Vlaamse Waterweg onderhoudt goede contacten en heeft een constructieve samenwerking met Rijkswaterstaat. Merk op dat ook coördinatie met Frankrijk van groot belang is, hoewel er op dit moment op Vlaams niveau weinig tot geen structurele uitwisseling plaatsvindt. Dit aandachtspunt hebben we ingebracht via de bekkenbesturen en we zullen dit blijven opvolgen.

(p.9) - betreft tijdelijke preventieve acties - De gegeven suggesties worden onderzocht en waar mogelijk opgenomen in het stedelijk BNIP Wateroverlast (zie eerder).

(p.10) - betreft opmaken van een noodplanning - Opgenomen in het HWDP als ACTIE 5 Uitwerken van actueel, stedelijk Bijzonder Nood- en Interventieplan (BNIP).

b.g.5. Toegang van hulpdiensten tot overstromde gebieden

(p.10) - betreft ophogen van nutsvoorzieningen - Deze suggestie nemen we mee en daar waar in het verleden reeds gebleken is dat er zich problemen stellen werden reeds de nodige initiatieven genomen.

(p.10) - betreft ophogen van straten - Het ophogen van straten kan in bepaalde situaties bijdragen aan de waterveiligheid, maar het is belangrijk om onderscheid te maken tussen pluviale en fluviale overstromingen. Bij pluviale overstromingen - die doorgaans van korte duur zijn - is straatophoging vaak niet aangewezen. Integendeel: in dergelijke gevallen wordt net vaak gekozen om het straatniveau te verlagen, zodat de straat tijdelijk als waterbuffer kan fungeren en wateroverlast in woningen wordt vermeden. Wat fluviale overstromingen betreft, waarbij het waterpeil langdurig hoog staat door overstromende waterlopen, is het praktisch en technisch zeer moeilijk om bestaande straten op te hogen. Ter hoogte van de Toeristische Leie zou het straatniveau met 30 tot 40 cm moeten worden verhoogd, wat aanzienlijke ingrepen vereist. Bovendien zou dit ook een aanpassing van private opritten vragen, met grote ruimtelijke en financiële implicaties. Daarnaast stelt De Vlaamse Waterweg bij dergelijke ingrepen de vereiste van watercompensatie, wat in een stedelijke context vaak moeilijk te realiseren is. Kortom, hoewel straatophoging in specifieke gevallen (zoals in Latem) effect kan hebben, is dit geen generieke of eenvoudig toepasbare maatregel in een stedelijke context zoals Gent.

(p.10) - betreft beplanten met knotwilgen - Waar de ruimtelijke context het toelaat, kan deze maatregel zeker overwogen worden. In dense gebieden is het echter niet altijd mogelijk of wenselijk om knotwilgen aan te planten. In dergelijke gevallen worden alternatieve oplossingen toegepast, zoals het plaatsen van skipaaltjes die ongewenst verkeer in overstromde zones kunnen voorkomen.

(p.10) - betreft nieuwbouwvoorschriften - Wat betreft nieuwbouw en renovatieprojecten verwijzen we naar de Vlaamse regelgeving, in het bijzonder de verscherpte watertoets. Op www.waterinfo.be is een watertoetskaart beschikbaar waar het hoogste overstromingspeil voor een perceel terug te

vinden is. Het vloerpeil van nieuwe gebouwen moet minstens 30 cm boven dat peil liggen. Stad Gent legt deze vereiste, waar van toepassing, systematisch op in het kader van vergunningsaanvragen.

b.g.6. Voorkomen van verontreiniging bij overstromingen

(p.10) – betreft sanering van overstromingsgevoelige sites

Het klopt inderdaad dat overstromingen voor een (snellere) en/of alternatieve verspreiding van bodemverontreiniging kunnen zorgen, bijvoorbeeld door de verspreiding van verontreinigd slib wanneer een waterloop uit zijn oevers treedt. Echter, wordt op dit moment niet specifiek ingezet op een prioritaire aanpak van overstromingsgevoelige zones. Ten eerste is het risico op daadwerkelijke verspreiding sterk locatieafhankelijk en hangt het af van de aard, mobiliteit en concentratie van de aanwezige verontreinigingen, alsook van de frequentie en intensiteit van overstromingen. Het huidige saneringsbeleid richt zich in de eerste plaats op locaties waar de ernst van de verontreiniging en het directe risico voor mens en milieu het hoogst zijn.

Ten tweede is een deel van de bodemverontreiniging in overstromingsgevoelige gebieden juist het gevolg van aanvoer vanuit andere, vaak stroomopwaarts gelegen, verontreinigde zones. Een afzonderlijke focus op deze gebieden zou in zulke gevallen kunnen neerkomen op 'dweilen met de kraan open', omdat nieuwe verontreiniging door toekomstige overstromingen opnieuw kan worden afgezet. Zonder gelijktijdige aanpak van de bronlocaties heeft saneren in de ontvangende zones dus beperkte en vaak tijdelijke effectiviteit.

Tot slot spelen praktische en beleidsmatige overwegingen een rol: budgettaire beperkingen vereisen scherpe keuzes, en de integratie met bredere waterbeheer- en ruimtelijke ordeningsplannen is essentieel om dubbele investeringen of ineffectieve maatregelen te voorkomen. Samenvattend ligt de focus nu op een risico gestuurde aanpak, waarbij overstromingsgevoelige gebieden pas prioritair worden aangepakt als er sprake is van directe dreiging voor volksgezondheid of ecosysteem, of wanneer bronaanpak upstream reeds is gerealiseerd.

(p.10) – betreft veiligheid van beerputten en stookolietanks – Voor vergunningen in overstromingsgevoelig gebied wordt in verwezen naar de praktische tips van de VMM om waterschade aan woningen te voorkomen. Deze zijn terug te vinden via volgende [link](#).

h. En nog

(p.10) – betreft (1) – We danken de Minaraad voor de suggestie en appreciatie over het hoofdstuk 2.1.1 over de rijke watergeschiedenis van Gent. We hebben dit onderdeel afzonderlijk ter beschikking gesteld via de webpagina over een water robuuste stad ([link](#)). Het hoofdstuk is te vinden onder het puntje 'waterlopen vol geschiedenis' onder het thema oppervlaktewater.

(p.11) – betreft (2) – Ook het thema hemelwater zal meegenomen worden in de wijkwaliteitsplannen.

(p.11) – betreft (3) – Dank voor de terechte opmerking. In het HWDP werd inderdaad nog verwezen naar een verouderde richtlijn van Farys, die via het web nog beschikbaar was, maar intussen niet meer van toepassing is. De actuele richtlijnen zijn terug te vinden via de [website](#) van Farys, onder Producten en diensten > Afvalwater > Gescheiden afvoer regen en afvalwater > Reglement ontwikkelingen met impact op de rioleringsinfrastructuur.

(p.11) – betreft (4) – We erkennen dat grondwater geen rekening houdt met gemeentegrenzen en dat een bovenlokale benadering voor grondwatermodellering essentieel is. Intussen lanceerde de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) eind december de grondwatersimulator, die als een eerste

versie dient van een breder instrument. In de recentste communicatie gaf de VMM hierover aan: *'De huidige simulator is een startpunt. We voorzien een meerjarenprogramma om bijkomende functionaliteiten toe te voegen en verbeteringen te doen. (...) De wens is om in Vlaanderen naar een basisinstrument te gaan (...).'* Deze simulator zou dus in de toekomst mogelijk kunnen tegemoetkomen aan de noden die we vanuit de stad hebben binnen de context van adviesverlening en beleidsondersteuning. We blijven dit initiatief van nabij opvolgen en zullen waar nodig ook input leveren vanuit de Gentse context.